

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Karonen, Petri

Title: Kauppaneuvos Bernt Starckjohann (1923–1997)

Year: 2017

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © 2017 Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Karonen, P. (2017). Kauppaneuvos Bernt Starckjohann (1923–1997). In I. Nummela, T. Möttönen, & R. Valjus (Eds.), Suomen talouselämän vaikuttajat. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. *Studia biographica*, 8. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-tev-001574>

Kauppaneuvos Bernt Starckjohann (1923–1997)

Starckjohann-Telko Oy:n hallituksen puheenjohtaja, Oy Starckjohann & Co Ab:n johtokunnan puheenjohtaja

Bernt Starckjohann teki koko työuransa suvun yhtiössä. Hän nousi 1975 Oy Starckjohann & Co Ab:n johtokunnan päätoimiseksi puheenjohtajaksi ja jatkoi fuusiossa syntyneen Starckjohann-Telko Oy:n hallituksen puheenjohtajana vuoteen 1990. Laman alettua yhtiö joutui yrityssaneeraukseen ja sitten pankin hallintaan. Starckjohann osallistui Lahden musiikkielämän kehittämiseen, veteraani- ja väestönsuojelutyöhön sekä oli erityisen aktiivinen syntymäkaupunkinsa Viipurin asioissa.

Oy Starckjohann & Co Ab oli merkittävä viipurilainen tukku- ja vähittäiskauppaa harjoittanut yritys, joka talvisodan jälkeen levittäytyi Kanta-Suomen alueelle. Lahdesta muodostui jatkosodan jälkeen yhtiön pääpaikka, vaikka jo varhain toimintaa oli myös Helsingissä ja 1950-luvulta alkaen myös Tampereella, Turussa, Porissa ja Lappeenrannassa. Tukkukauppaa harjoitettiin rautakaupan alalla jo varhain, ja yritys oli mukana myös ulkoministeriön aloitteesta 1954 perustetussa Oy Stalko Ab:ssa, joka toi rautaa ja terästä ennen muuta Neuvostoliitosta. Oy Starckjohann & Co Ab:sta tuli yksi Suomen merkittävimpiä teräksen toimittajia, ja esimerkiksi 1974 noin puolet yrityksen liikevaihdosta tuli teräksestä. Neuvostoliiton loppuaikoina yhtiö, silloin jo nimellä Starckjohann-Telko Oy, tunnettu omisti yli kolmasosa Stalkon osakkeista.

Bernt Starckjohann osallistui sekä talvi- että jatkosotaan taistellen sekä Karjalan kannaksella että Itä-Karjalassa. Aseiden vaiennuttua hän kirjoitti ylioppilaaksi Lahden lukiosta ja valmistui 1946 Suomen Liikemiesten Kauppaopistosta Helsingistä. Sitten vuorossa oli siirtyminen sukuyrityksen palvelukseen, jossa hän aloitti organisaation pohjalta, mutta kutsuttiin jo 1952 johtokunnan jäseneksi. Näin Starckjohann pääsi seuraamaan aitiopaikalta, kun yhtiö laajeni Lahden seudulla. Yhtiö perusti 1950-luvulla Lahden ensimmäisen tavaratalon ja tukkukaupassa keskityttiin terästuotteisiin, mutta Lahteen perustettiin myös muun muassa autokorjaamo. Starckjohann toimi auto-osaston johtajana 1970-luvun puoliväliin saakka ja korjaamotoiminnan lisäksi yhtiö edusti eri aikoina monia kuorma-, paketti- ja henkilöautomerkkejä kuten Sisua, British Leylandia sekä Fiatia, Skodaa, Mitsubishia, Chrysler-Simcaa.

Bernt Starckjohannista tuli toukokuussa 1975 Oy Starckjohann & Co Ab:n johtokunnan päätoiminen puheenjohtaja Jalo Kumelan jälkeen. Perheyrityksessä tämä merkitsi käytännössä pääjohtajuutta, vaikka yhtiöllä oli palkkajohtaja toimitusjohtajana. Bernt Starckjohannin kaudella jatkettiin aiempaa aktiivisemmin yrityksen laajentamista. 1970-luvun lopulta alkaen tehtiin merkittäviä yritysostoja. Ensin ostettiin Oy Telko Ab syksyllä 1978, ja kolme vuotta myöhemmin tapahtuneen fuusion jälkeen yhtiön nimeksi tuli Starckjohann-Telko Oy. Sen toimitusjohtajaksi nimitettiin Pertti Berg. Muitakin yrityskauppoja tehtiin, erityisesti hankittiin itäblokin maihin vientiä harjoittaneita yrityksiä. Myös autokauppaa laajennettiin muun muassa rakentamalla Lahden Launeen kaupunginosaan autotalo 1982. Samalla merkivalikoima laajeni entisestään. Starckjohann-Telko Oy:n autoryhmästä tulikin pian Lahden alueen markkinajohtaja.

Starckjohann-Telkon suuret yrityskaupat jatkuivat 1980-luvun jälkipuoliskolla ja vielä 1990-luvun ensimmäisinä vuosina. Tuolloin yhtiö hankki muun muassa Jyväskylän seudulla rautakauppaa harjoittaneen Oro Oy:n, Rake Oy:n rautakauppaketjun sekä Rakentajan Metsä-Serla Oy:n. Toiminta laajeni moniin suuntiin, esimerkiksi LVI-alalle. Kauppojen myötä yhtiön liikevaihto nousi kolmeen miljardiin markkaan ja henkilöstöä oli enemmillään yli 2 000 henkilöä. Suomeen ankarasti iskenyt 1990-luvun alun lama kuritti kuitenkin armotta yrityksen keskeisiä tuloksentekovälineitä eli

rakentamista ja autokauppaa, eikä idänkaupan täydellinen pysähtyminen helpottanut tilannetta. Oma osuutensa oli hallitsemattomasti levinneellä yritysorganisaatiolla, sillä 1990-luvun alussa tytäryhtiöitä oli yli 50. Aiemmin sukuryityksenä tunnettu yhtiö listautui Helsingin pörssiin 1989, mutta raskas velkataakka johti jo neljä vuotta myöhemmin siihen, että osa konsernista (rauta- ja rakennustarvikeala) joutui yrityssaneeraukseen. Tuolloin velkoja oli yhteensä lähes 2,2 miljardia markkaa. Viimein 1994 tärkein velkoja Suomen Yhdyspankki otti määräysvallan yhtiössä muuttamalla velkojaan osakepääomaksi ja nimittämällä toimitusjohtajaksi Taisto Riskin. Kolme vuotta myöhemmin velkasaneeraus oli ohi ja Meritaksi nimensä vaihtanut pankki myi omistuksensa eteenpäin kotimaisille ja kansainvälisille sijoittajille. Bernt Starckjohann ei ollut enää sitä näkemässä, sillä hän oli menehtynyt muutamaa kuukautta aikaisemmin vaikeaan sairauteen.

Bernt Starckjohann oli monipuolisesti mukana yhteiskunnallisissa riennoissa, sillä hän toimi sekä vuoden 1958 että vuoden 1978 Lahden maailmanmestaruushiihtojen järjestelytehtävissä. Hän osallistui myös musiikkielämän kehittämiseen, veteraani- ja väestönsuojelutyöhön sekä Karjala-asian edistämiseen. Kauppaneuvos oli erityisen aktiivinen syntymäkaupunkinsa Viipurin asioissa, sillä hän oli yksi Monrepos-puiston kunnostusta vuoden 1990 tienoilla suunnitelleista henkilöistä. Aikalaisten mukaan Starckjohann oli henkilöstönsä hyvinvoinnista huolehtinut, kunnioitettu ja arvostettu johtaja, jonka luonteeseen kuului lämmin huumori, arvokkuus ja ystävällisyys.

Bernt Hermann Carsten Starckjohann S 10.6.1923 Viipuri, K 13.7.1997 Lahti. V johtaja Hermann Heinrich Starckjohann ja Eleonore Johanna Auguste Nerst. P pianisti Sirkka-Liisa Hyvärinen.

URA. Ylioppilas Lahden lyseosta 1945; Suomen Liikemiesten Kauppaopisto 1946.

Oy Starckjohann & Co Ab:n eri tehtävissä 1947–1952, johtokunnan jäsen 1952–1981, vpj. 1973–1975, päätoiminen pj. 1975–1981; Oy Telko Ab:n hallituksen pj. 1978–1981; Starckjohann-Telko Oy:n vsta 1990 Starckjohann Oy:n hallituksen päätoiminen pj. 1981–1988, pj. 1988–1990, jäsen 1990–1994.

Jäsenyydet ja muut luottamustoimet: Suomen Yhdyspankin Lahden konttorin valvoja 1961–, pankin hallintoneuvosto 1985–1991; Lahden Musiikkiopisto Oy:n hallituksen pj. 1965–; Lahden Sato Oy:n hallintoneuvosto 1972–; Lahden Seurahuone Oy:n johtokunta 1973–; Rautakonttori Oy:n hallintoneuvoston pj. 1977–.

Lahden Seudun Yrittäjien vpj. 1972–; Suomen Yrittäjien Keskusliiton liittovaltuuskunta 1977–; Suomen Rauta- ja Koneliikkeiden Yhdistyksen hallitus 1973–; Lahden Teollisuusseuran hallitus, pj. 1979–; Lahden kauppakamari.

Päijät-Hämeen Väestönsuojeluyhdistyksen hallituksen pj. 1971–; Suomen Väestönsuojelujärjestön hallitus 1977–; Lahden sotaveteraanipiirin Veljentuen hallitus 1978–; Lahden reserviupseeripiirin taloudenhoitaja.

Liikesivistysrahaston Lahden aluerahaston aluetoimikunnan pj. 1978–; Liikesivistysrahaston kannatusyhdistyksen hallitus 1978–1994.

Päijät-Hämeen konservatorion hallituksen pj. 1978–; Suomen Konservatorioliiton hallitus 1986–1989; Pro Monrepos -liike.

Lahden maailmanmestaruushiihtojen järjestelytoimikunta 1958, attasheavaliokunnan vpj. 1978; Suomen Autoklubin Lahden piirin johtokunta.

Lahti-Salpausselän Rotaryklubin presidentti 1968–1969.

Ruotsin varakonsuli Lahdessa 1970–1989.

Majuri.

Kunnianosoitukset: Kauppaneuvos 1979. Suomen Valkoisen Ruusun R I; Talvisodan mm.; Jatkosodan mm.; Ruotsin Pohjantähden K. Lahden Teollisuusseuran am.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS. 213/710/79. Brages Pressarkiv, Helsinki; Päivälehdien arkisto, Helsinki.

Starckjohann: vuosikertomus 1994 // saatavissa:

<http://web.lib.hse.fi/FI/yrityspalvelin/pdf/1994/fstarckj.pdf>. Helsingin Sanomat 24.4.1990, 2.4.1991, 14.10.1993, 30.4.1994, 18.5.1994, 9.6.1994, 1.9.1994, 20.7.1997, 3.10.1997, 1.11.1997. Jukka Erävuori, Rautapuodista kauppahuoneeksi: Starckjohann-Telko Oy 120 vuotta. 1988; Jukka Erävuori, Teollisuuskonttorista teollisuuden toimittajaksi: Telkon vaiheet. 1988; Lahden historia. 1980: Erkki Pihkala, Lahden talouselämä; Tapani Mauranen, Starckjohann-suku // Kansallisbiografia-verkköjulkaisu // saatavissa: <http://www.kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5708>; Marko Paavilainen, Karjalasta kaukomaille: Valtameri Osakeyhtiön ja sen edeltäjien vaiheet 1913–1998. 1998; Allan Tiitta, Kari Asp, 90 vuotta Suomen liike-elämän asialla: Liikesivistysrahasto 1919–2009. 2009; Teppo Vihola, Lahden historia 3: Lahden talouselämän historia. 1996.